

Innhold

Forord	11
Innledning	13
Bokas fokus og hensikt	13
De vanskelige valgene	14
Innholdet i boka	15
Leseveiledning	18
Målgrupper	19
Om kilder til fortellingsstoffet, oversettelser og sitater	19
Om bilder	20
DEL I FORTELLING SOM LIVSTOLKNING	23
Kapittel 1	
Hva er fortelling?	25
Hvorfor fortelling?	25
Det store fortellingsuniverset	28
Grunnfortellinger og virkningshistorie	30
Fortelling og bevissthet	34
Fortelling og sannhet	36
Fortelling og empati	37
Storyline	41
Fortelling som overgripende kategori	42
Myter og meningsmangfold	46
Avrunding	47
Kapittel 2	
Fortelling, identitet, makt og motstand	51
Livsfortellingen	54
Identitet og fortelling	55

Ulike forståelser av kultur	56
Hva er egentlig identitet?	57
Kollektive minner	59
To eksempler på tradisjonell tenkning om identitet og fortelling	62
Identitet i det senmoderne	63
Transnasjonale identiteter og fortellinger	66
Interseksjonalitet som perspektiv	72
Virkeligheten som konstruert	76
Den språklige vendingen, strukturalisme og poststrukturalisme	79
Fortelling og identitet som møtepunkt i religions- og etikkundervisning	82
 Kapittel 3	
Fortellingens mange dimensjoner	89
Religionenes fortellinger kan også være allmennmenneskelige	90
Fortellingens tre dimensjoner	91
Fortellingen om apekongen i religions- og etikkundervisningen	95
Modellers begrensninger	97
Dimensjonene i lys av tekstforståelse og fortolkning	98
Ulike religionsspesifikke tolkninger av samme fortelling	99
Den religiøse dimensjonen i fortellinger / temaparallelle fortellinger	100
Et engelsk undervisningsopplegg	104
Avrunding	109
 DEL II DET STORE FORTELLINGSUNIVERSET	
 Kapittel 4	
Fortelling i hindutradisjoner	113
Innholdet i kapitlet og mangfoldet i hindufortellingene	114
Kilder til fortellinger i hindutradisjoner	117
Fortellinger om Vishnu	119
Fortellinger om Shiva	133
Fortellinger om Gudinnen (Devi)	139
Mahatma Gandhi: en fortelling om ikke-vold	143

Kapittel 5

Fortelling i buddhistiske tradisjoner 147

 Innholdet i kapitlet 149

 Kilder til buddhistiske fortellinger 150

 Fortellingen om Buddhas liv, oppvåkning og død 151

 Fortellinger om Buddha i møte med mennesker 157

 Buddhistiske fortellinger med fokus på kjønn 163

 Tre zenfortellinger 165

 Jatakafortellinger 167

 Fortellinger om bodhisattvaer 171

 Fortellinger kan brukes politisk 175

 Ramafortellingen i buddhistiske kulturer 176

 Fortellinger om buddhistiske ledere i nyere tid 177

Kapittel 6

Fortelling i sikhtradisjoner 183

 Sikhtradisjoner 183

 Innholdet i kapitlet 185

 Kilder til fortellinger i sikhtradisjoner 186

 Fortellinger om Guru Nanak 188

 Fortellinger om Nanaks etterfølgere 195

 Fortellinger om Guru Gobind Singh (den tiende guru) 206

 Fortellinger om kvinner i sikhers historie 213

 Gurufortellingenes funksjon – kollektivt minne i nye kontekster 222

 Fortellinger om sikher med fotavtrykk i vår tid 224

Kapittel 7

Fortelling i jødiske tradisjoner 231

 Fortellingens plass i jødiske tradisjoner 232

 Jødisk mangfold i Norge 233

 Innholdet i kapitlet 234

 Kilder til fortellingene 235

 Tolkning som ideal 241

 Rabbinske fortellinger 243

 Om den todelte Tora 243

 Om livsfilosofi, etikk og jødernes skjebne i historien 246

 Aggada og midrasher som tolker og utlegger bibelfortellinger 248

 Fortellinger om Sara 254

Fortellinger fra Kabbala	268
Hasidiske fortellinger	273
Eliezer (Elie) Wiesel (1928–2016): en biografi i lys av holocaust	276

Kapittel 8

Fortelling i kristne tradisjoner	281
Innholdet i kapitlet	282
Kilder til kristendommens fortellinger	282
Bibelen som fortelling	285
Jesusfortellingen	286
Lignelsesfortellinger	289
Fortellinger med etisk innhold	292
Helgenfortellinger	297
Tre fortellinger fra kirkehistorien	317

Kapittel 9

Fortelling i islamske tradisjoner	325
Innholdet i kapitlet	326
Kilder til fortellingene	327
Fortellinger om Muhammads liv	332
Fortellinger om Khadija – den første muslim	342
Fortellinger om Aisha	344
Fortellinger om Muhammads koner – i islamsk perspektiv	348
Muslimenes Muhammad og alle andres	350
Fortellinger om Ali, den første imam i sjia	351
Fortellinger om Fatima, sjias førstedame	355
Fortellinger om Hasan, den andre imam i sjia	360
Fortellinger om slaget ved Karbala – og Hussains martyrium	360
Fortellinger om Zainab: «Karbala's heltinne»	362
Om sunnimuslimske og sjiamuslimske fortellinger	364
Fortellinger fra Ahmadiyya	366
Fortellinger fra sufisme	369
Fortellinger om tre menneskerettsforkjempere	376

DEL III FORTELLING SOM UTFORDRING 381

Kapittel 10

Parallele og rivaliserende fortellinger i religionene 383

 Parallele og rivaliserende fortellinger 383

 Fortellinger om Abraham 386

 Fortellinger om Hagar 395

 Fortellinger om Josef 409

 Fortellinger om Moses 423

 Fortellinger om Maria, Jesu mor 429

 Fortellinger om Jesus 439

 Jesusfortellingen i to nyere tradisjoner 450

 Parallele og rivaliserende fortellinger i religionsundervisningen 458

 Parallele og rivaliserende fortellinger i et literacy-perspektiv 464

Kapittel 11

Problematiske fortellinger i religionene 469

 Normative og åpne fortellinger 469

 Noen fortellinger utfordrer gudsbildet og/eller etikken 470

 Fortellingen om Abraham og sønnen 471

 Fortellingen om Esau og Jakob og Rebekka 473

 Lignelsen om arbeiderne i vingården 483

 Fortellingen om Alis offervilje 486

 Fortellinger om gudene Rama, Sita, Krishna og Devi 487

 Fortellingen om Shiva som halshogger Brahma 488

 Shiva – den utfordrende guddommen 489

 Fortellingen om Angulimala 493

 Fortellingen om martyriet til Gobind Singhs sønner 496

 Rå fortellinger – hvor mye tåler barn? 498

Kapittel 12

Andregjørende fortellinger i religionene 503

 «Den andre» i religionenes fortellinger 503

 Fortelling og identitet i postkolonialt lys 505

 Andregjørende fortellinger om etnisitet og religion 515

 Eksempel på «den etnisk og religiøse andre» i bibelske fortellinger . . . 517

 «Den andre» i islamsk tradisjon 522

 Gjensidig andregjøring i islam og kristendom: korstogene 526

Essensialistisk nasjonalisme og identitetspolitikk	528
Saladin – en fortelling om sjenerøsitet	531
Sher Khan med løvehjertet	532
Kvinnen som det andre kjønnnet	533
Usynliggjorte kvinner	534
Det andre kjønnnet i bibelske fortellinger: Kong Xerxes og Ester	537
Det andre kjønnnet i middelalderens kristne helgenbiografier	540
Det andre kjønnnet i fortellinger fra buddhistiske tradisjoner	544
Det andre kjønnnet i fortellinger fra hinduistiske tradisjoner	546
DEL IV AVSLUTNING	551
Kapittel 13	
Avsluttende blikk på boka – og på gamle og nye fortellinger	553
Litteraturliste	566
Bakgrunslitteratur og litteratur om fortelling	566
Kildetekster, oversettelser og gjenfortellinger på norsk og engelsk	580
Planer og plandokumenter til religionsundervisning i grunnskole og videregående skole	583
Internettadresser/nettsider/nettartikler	583
Filmer og dramaserier	586
Stikkord	587